

LEIDINIO KONSULTANTAI

Algirdas Auruškevičius
Vaidotas Januška
Romas Pikčilingis
Jevgenijus Pilščikovas
Ričardas Zdančius

TEKSTŲ REDAKTORIUS

Robertas Každanas

NUOTRAUKŲ REDAKTORIUS

Vaidotas Januška

MAKETUOTOJAS

Vitalijus Bilevičius

LEIDINYJE PANAUDOTOS NUOTRAUKOS

Algirdo Auruškevičiaus, Kristinos Černiauskaitės, Evaldo Černiausko, Sauliaus Čirbos, Gintauto Dapkaus, Augusto Didžgalvio, Artūro Gimžausko, Vaidoto Januškos, Algio ir Gedimino Kalinauskų, Juriiaus Karpovičiaus, Česlovo Kavarzos, Aino Kazlausko, Aliaus Koroliovo, Arūno Kisieliaus, Valdo Knyzelio, Juriiaus Kurnosovo, Andriaus Petrulevičiaus, Kazimiero Linkevičiaus, Valdo Malinausko, Petro Malūko, Ievos Markūnaitės, Rimanto Petrausko, Gino Pinigio, Alfredo Pliadžio, Vytauto Petriko, Arūno Reinikio, Alfredo Reivyčio, Irmanto Sidarevičiaus, Evaldo Šemioto, Roko Tenio, Astos Zaborskytės, Elvio Žaldario, Lietuvos centrinio valstybės archyvo, Lietuvos futbolo federacijos, Lietuvos futbolo klubų, Lietuvos nacionalinio muziejaus, Kauno sporto muziejaus, autoriaus, futbolininkų, kolekcininkų ir žurnalistų asmeninių archyvų, užsienio futbolo federacijų, klubų bei kt.

LEIDINIO ŠALTINIAI

Renkant medžiagą šiam leidiniui buvo peržiūrėta beveik visa spauda, esanti Vilniaus ir Kauno bibliotekose, lietuvių, lenkų, rusų ir vokiečių kalbomis. Naudotasi visų buvusios Sovietų Sąjungos sąjunginių respublikų centriniais ir sporto laikraščiais, archyvine medžiaga.

PAGRINDINIAI ŠALTINIAI

- Auruškevičius A., Pradingęs Atlantis, Klaipėda, 2012
- Estonian football 100 years, Talinas, 2009
- Čerkeliūnas K., Mickevičius P., Krašauskas S., Išeivijos lietuvių sportas: 1944–1984, Torontas, 1986
- International Federation of Football History & Statistics, Russia (1912–1920), Soviet Union (1923–1940), Polska (1921–1940), Lietuva (1923–1940): Full Internationals, Vysbaden, 2002
- Jalgpall. Talinas, 1970
- Latvijas futbolam 100. Ryga, 2006
- Lexikon Fußball, Leipziger, 1987
- Lietuvių enciklopedija, Bostonas, t. 1–32, 1956–1965
- Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953, Vilnius, t. 1 – 8, 2001–2008
- Lietuvos kūno kultūros ir sporto istorija, Vilnius, 1996
- Lietuvos sporto enciklopedija, Vilnius, t. 1, 2010, t. 2, 2013
- Narbutas J, Sportas nepriklausomoje Lietuvoje, t. 1 1919–1936, t. 2 1937–1940, Čikaga, 1978
- Rossijskij futbol za 100 let. Maskva, 1997
- Sporto terminų žodynas. Kaunas, 2002
- Rubenis M, Latvijas futbola vēsture, Ryga, 2000
- Sto let russkomu futbolu. Maskva, 1997
- Travkin N. I., Futbolo istorija. Planeta futbol. Putevoditel po stranam i kontinentam, Maskva, 2002
- Ulmanis A, Patiesībā bija tā: futbols Latvijā 1907–2009, Jūrmala, 2010

- 80 lat PZPN, Varšuva, 1999

*

- Lietuvos valstybės centrinio archyvo medžiaga (F. 933, R982 ir kt.)
- Lietuvos futbolo federacijos archyvo medžiaga
- Lietuvos futbolo federacijos varžybų protokolai
- Rusijos Federacijos kūno kultūros ir sporto komiteto archyvo medžiaga
- Rusijos futbolo sąjungos archyvo medžiaga
- SSRS kūno kultūros ir sporto komiteto archyvo medžiaga
- SSRS valstybinio Spalio revoliucijos archyvo medžiaga
- UEFA varžybų protokolai

*

- Ateitis, 1943–1944
- Diena, 1929–1939
- Dienos naujienos, 1931–1933
- Dziennik Wileński, 1906–1914
- Echo (lenkų k.), Vilnius, 1906
- Echo Litvy (rusų k.), Kaunas, 1920–1940
- Fiziškas auklėjimas, 1931–1940
- Fizkulturnik Belorusii, 1951–2015
- Futbol-chokkej, Maskva, 1960–1992
- Iliustruotasis sportas, 1929
- Į laisvę, 1941–1942
- Jaunimo gretos, 1944–1995
- Jaunoji karta, 1928–1940
- Jaunimo sportas, 1928–1929
- Jėga ir grožis, 1922–1928
- Kardas, 1925–1940
- Kariūnas, 1932–1940
- Karys, 1920–1944
- Kauno diena, 1992–2018–1992
- Kauno tiesa, 1950–1992
- Keleivis, 1906–1911
- Keleivio draugas, Tilžė, 1883–1924
- Klaipėda 1990 - 2018
- Klaipėdos garsas, 1926–1927

- Klaipėdos žinios, 1924–1926
- Komjaunimo tiesa, 1944–1989
- Kurjer Litewski, Vilnius, 1905–1919
- Kurjer Wileński, 1900–1914
- Kūno kultūra ir sveikata, 1933–1934
- Laisvė, 1922–1923
- Lietuva, 1906–1911
- Lietuvos aidas, 1918–1940
- Lietuvos keleivis, 1924–1939
- Lietuvos sportas, 1922, 1937–1938, 1992–1999
- Lietuvos žinios, 1909–1940, 1993–2018
- Litauische Rundschau, 1920–1921
- Litwa, Vilnius, 1908–1914
- LKKI žaidimų katedra, 1945–1995, Kaunas, 1995
- Memeler Allgemeine Zeitung, 1927–1933
- Memeler Dampfboot, 1921–1928
- Memeler Kreisblatt, 1900–1919
- Memeler Landeszeitung, 1922–1923
- Memeler Morgenstimme, 1926–1934
- Memeler Volksstime, 1919–1924
- Memellandische Rundschau, 1928–1934
- Morgen Kurjer, Klaipėda, 1926
- Mūsų sportas, 1931–1932
- Naujas žodis, 1925–1933
- Naujoji Lietuva, 1941–1944
- Naujos žinios, 1933–1936
- Nowiny (lenkų k.), Kaunas, 1921–1932
- Panevėžio balsas, 1924–1935, 1992–2018
- Panevėžio garsas, 1935–1940
- Panevėžio rytas, 1992–2018
- Przegląd Wileński, 1911–1913
- Raudonasis sportas, 1940–1941
- Raudonoji vėliava. Šiauliai, 1941–1989
- Respublika, 1989–2018
- Rytas, 1923–1936
- Sekundė. Panevėžys, 1994–2018
- Sovetskij sport, 1940–2012
- Sportas, 1923–1928, 1952–1991, 2000–2018
- Sporto dienos, 1935
- Sporto naujienos, 1935–1936
- Sporto pasaulis, 1933–1934
- Sporto tribūna, 1933
- Sporto žinios, 1939
- Stadionas, 1933–1936
- Suvalkietis, 1930–1937. 1992–2011
- Suvalkų kraštas, 1937–1940
- Šaltinis, 1926–1940
- Šiaulietis, 1924–1930
- Šiaulių kraštas, 1990–2018
- Šiaulių naujienos, 1923–1928, 1989–2018
- Šešupės bangos, 1925–1927
- Švyturys, 1949–1999
- Tarybinė Klaipėda, 1950–1990
- Tarybų Lietuva, 1940–1950
- Tiesa, 1940–1989
- Tilžės keleivis, 1885–1924
- Trimitas, 1920–1940
- Vakarai, 1936–1939
- Vakarinės naujienos, 1958–1999
- Vakaro žinios, 1999–2018
- Vakarų ekspresas. Klaipėda, 1990–2018
- Vilenskij calendar, 1900–1910
- Vilenskij kurjer, 1919–1920
- Vilenskij vestnik, 1900–1914
- Žemaitis, 1925–1933
- Žemaičių balsas, 1924–1925

SANTRUMPOS

Lietuvos komandos ir organizacijos iki 1945 metų

ASK – Akademinis sporto klubas

BAB – Baltgudžių atskiras batalionas

CJSO – Centrinė jaunalietuvių sporto organizacija

CK – Centro komitetas

CRK – Centrinų įstaigų raštininkų kuopa

DS – Darbininkų sąjunga

FA – Futbolo apygarda

FKLG – Futbolo klubas Lenkų gimnazija

IFK – Idiše (žydų) futbolo klubas

JSO – Jaunalietuvių sporto organizacija

KDS – Klaipėdos darbininkų sąjunga

KFA – Kauno futbolo apygarda

KKR – Kūno kultūros rūmai

KM – Karo mokykla

KSK - Kauno sporto klubas	JFM - Jaunimo futbolo mokykla
KSS - Klaipėdos krašto sporto sąjunga	JJPF - Juliaus Janonio popieriaus fabrikas
KŽS - Kamuolio žaidimų sąjunga	KASK - Karinės apygardos sporto klubas
LDS - Lietuvos dviratininkų sąjunga	KKI - Kūno kultūros institutas
LFL - Lietuvos futbolo lyga	KKSK - Kūno kultūros ir sporto komitetas
LFLS - Lietuvos fizinio lavinimosi sąjunga	KMI - Kauno medicinos institutas
LFTK - Lietuvos futbolo teisėjų kolegija	KN - Karininkų namai
LGSF - Lietuvos gimnastikos ir sporto federacija	KPI - Kauno politechnikos institutas
LSL - Lietuvos sporto lyga	LEKG - Laboratorinių elektros krosnių gamykla
LSS - Lietuvos sporto sąjunga	LFS - Lietuvos futbolo sąjunga
LŠS - Lietuvos šaulių sąjunga	LRĮ - Laidų remonto įmonė
LTO - Lietuvių tautinė olimpiada	LVKKI - Lietuvos valstybinis kūno kultūros institutas
MSK - „Maisto“ sporto klubas	LŽŪA - Lietuvos žemės ūkio akademija
MTV - Gimnastikos sporto sąjunga (vokiškai)	NSK - Namų statybos kombinatas
OŽ - Olimpines žaidynes	ORFM - Olimpinio rezervo futbolo mokykla
SK - Sporto klubas	ORSVJSM - Olimpinio rezervo specializuota vaikų ir jaunimo sporto mokykla
SSK - Seminarijos sporto klubas	PK - Pramkombinatas
SSO - „Santaros“ sporto organizacija	PTM - Profesinė techninė mokykla
ŠFA - Šiaulių futbolo apygarda	RISM - Respublikinė internatinė sporto mokykla
ŠSK - Šiaulių sporto klubas	RMG - Remonto mechaninė gamykla
ŠŠ - Šančių šauliai	RPK - Rajono prekybos kooperatyvas
VDU - Vytauto Didžiojo universitetas	RSK - Respublikinis sporto kombinatas
ŽAK - Žydų akademinis klubas	RTFSR - Rusijos Tarybų Federacinė Socialistinė Respublika
LIETUVOS KOMANDOS	RTG - Remonto technikos gamykla
IR ORGANIZACIJOS 1945–1990 M.	SKA - Armijos sporto klubas
AE - Atominė elektrinė	SMI - Sporto mokykla internatas
AFK - Akademinis futbolo klubas	SRT - Statybos ir remonto trestas
ANG - Autonormalių gamykla	ST - Statybos trestas
AORM - Aukštesnioji olimpinio rezervo mokykla	STK - Sportinė techninė komisija
ASK - Akademinis sporto klubas / Armijos sporto klubas	SV - Statybos valdyba
BK - Baldų kombinatas	ŠPI - Šiaulių pedagoginis institutas
CF - Cukraus fabrikas	TŪ - Tarybinis ūkis
DAG - Dažymo aparatų gamykla	VFM - Vaikų futbolo mokykla
EAG - Elektros aparatūros gamykla	VISI - Vilniaus inžinerinės statybos institutas
FC - Futbolo centras	VJSM - Vaikų ir jaunimo sporto mokykla
FK - Futbolo klubas	VPI - Vilniaus pedagoginis institutas
FM - Futbolo mokykla	VSM - Vaikų sporto mokykla
FSK - Filmininkų sporto klubas	VVU - Vilniaus valstybinis universitetas
GSK - Geležinkelininkų sporto klubas	
ISM - Internatinė sporto mokykla	

VU - Vilniaus universitetas
 ŽŪMG - Žemės ūkio mašinų gamykla

LIETUVOS KOMANDOS IR ORGANIZACIJOS 1990–2018 M.

AB - Akcinė bendrovė
 AFF - Apskritis futbolo federacija
 AFK - Akademiniis futbolo klubas / Alpero futbolo klubas
 ALK - Alpero klubas
 BFA - Baltijos futbolo akademija
 EBSW - East-Baltic States-West
 FA - Futbolo akademija
 FBK - Futbolo ir beisbolo klubas
 FK - Futbolo klubas
 FKK - Futbolo ir krepšinio klubas
 FRK - Futbolo ir rankinio klubas / Futbolo ir regbio klubas
 FSK - Futbolo ir sporto klubas
 FVK - Futbolo veteranų klubas
 Gintra - Gintaras Radavičius
 JR - Jaunimo rinktinė
 Kareda - Karina ir Edvinas
 KKSC - Kūno kultūros ir sporto centras
 KKSD - Kūno kultūros ir sporto departamentas
 KTU - Kauno technologijos universitetas
 KU - Klaipėdos universitetas
 Kupsc - Kupstas (šiauliškių tarpe)
 LCVA - Lietuvos centrinis valstybės archyvas
 LDA - Lietuvos dailės akademija
 LEU - Lietuvos edukologijos universitetas
 LFF - Lietuvos futbolo federacija
 LFTA - Lietuvos futbolo teisėjų asociacija
 LG - Lietuvos geležinkeliai
 LICS - Liberalų ir centro sąjunga
 LKA - Lietuvos karo akademija
 LKKA - Lietuvos kūno kultūros akademija
 LMA - Lietuvos mokslų akademija
 LMFA - Lietuvos moterų futbolo asociacija
 LNM - Lietuvos nacionalinis muziejus
 LOsc - Lietuvos olimpinis sporto centras
 LSFA - Lietuvos salės futbolo asociacija
 LSFL - Lietuvos studentų futbolo lyga

LSU - Lietuvos sporto universitetas
 LTOK - Lietuvos tautinis olimpinis komitetas
 LVA - Lietuvos veterinarijos akademija
 LVJFA - Lietuvos vaikų ir jaunių futbolo asociacija
 LŽŪU - Lietuvos žemės ūkio universitetas
 MFA - Merginų futbolo akademija / Moterų futbolo akademija
 MFK - Mažojo futbolo klubas / Moterų futbolo klubas
 MRU - Mykolo Romerio universitetas
 NFA - Nacionalinės futbolo akademija
 NFKA - Nacionalinė futbolo klubų asociacija
 NVS - Nepriklausomų valstybių sandrauga
 PSK - Policijos sporto klubas
 PRSSG - Panevėžio Raimundo Sargūno sporto gimnazija
 Romar - Romualdas Marcinkevičius
 RSRC - Respublikinis sportininkų rengimo centras
 SC - Sporto centras
 SELL - Suomija, Estija, Latvija, Lietuva
 SFK - Salės futbolo klubas / Senjorų futbolo klubas
 SFM - Salės futbolo mokykla
 SK - Sporto klubas
 SRC - Sporto ir rekreacijos centras
 SSTC - Sporto, sveikatingumo ir turizmo centras
 ŠPU - Šiaulių pedagoginis universitetas
 ŠSPC - Švietimo ir sporto paslaugų centras
 TEC - Termofikacinė elektros centralė
 UAB - Uždaroji akcinė bendrovė
 VFK - Vaikų futbolo klubas / Veteranų futbolo klubas
 VGTU - Vilniaus Gedimino technikos universitetas
 VJFK - Vaikų ir jaunimo futbolo klubas
 VLPFK - Vakarų Lietuvos pramonės ir finansų korporacija
 VPU - Vilniaus pedagoginis universitetas
 VŠĮ - Viešoji įstaiga

Autoriaus žodis

Prieš kelerius metus Nacionalinės futbolo klubų asociacijos (NFKA) iniciatyva buvo iš esmės pradėtos gvildinti mūsų klubinio futbolo raidos peripetijos ir tendencijos, atskleidžiant ir paryškinant visus negatyvius reiškinius, prisimenant ir įvertinant didžiausius pasiekimus bei su jais susijusius žmones.

Šiai idėjai pritarė Lietuvos futbolo federacija (LFF), juolab kad klubinis futbolas yra neatsiejamas nuo vaikų ir jaunių ugdymo, nes nuo to priklauso visų amžiaus grupių rinktinių rezultatai. Todėl buvo pasiūlyta išplėsti informaciją ir apie svarbiausias jaunujų futbolininkų varžybas, vyrų salės ir paplūdimio bei moterų futbolą.

Šios istorinės apžvalgos autorius medžiagą kaupė daugiau nei 50 metų. Tuo tikslu buvo peržiūrėti visi didžiosiose Lietuvos bibliotekose buvę laikraščiai ir žurnalai lietuvių, rusų, lenkų ir vokiečių kalbomis nuo 1900-ųjų metų. Naudotasi buvusios SSRS ir Lietuvos centrinių archyvų bei futbolo federacijų fondais, palaikomi ilgamečiai ryšiai su Tarptautine futbolo istorijos ir statistikos federacija (IFFHS) ir įvairių pasaulio šalių futbolo istorikais.

Anksčiau autoriaus išleistose knygose atsispindi Vilniaus „Žalgirio“ meistrų komandos, kelių regionų ir studentijos futbolo raida. Todėl dabartinėje apžvalgoje tam skiriama mažiau dėmesio.

Artėja Lietuvos oficialaus futbolo – kai buvo pradėti vykdyti čempionatai – 100-osios metinės (1922 m.), tačiau apmaudu, kad dar nepavyko nustatyti, kada gi apskritai mūsų šalies dabartinėje teritorijoje buvo sužaistos pirmos futbolo rungtynės. Mat Klaipėdos futbolo veikėjų prisiminimuose minimi 1905-ieji nėra pagrįsti konkrečiais įrodymais. O gal buvo žaidžiama dar anksčiau?

Dar apmaudžiau, kai dar neseno meto svarbūs įvykiai ir varžybos žiniasklaidoje buvo pateikti neišsamiai ir prieštaringai. Be to, nemažai LFF dokumentų sunaikinta.

Labai apsunkino darbą ir tai, kad apribotas priėjimas prie konfidencialios informacijos. Dėl to nepavyko patikslinti daugelio su futbolu susijusių žmonių asmens duomenų: juk buvo keičiami vardai ir pavardės, gimimo datos ir kita. Komandų paraiškose daug netikslumų.

Nuoširdžiai dėkoju LFF, apskričių ir miestų federacijoms, archyvų ir bibliotekų darbuotojams, kolegoms žurnalistams, LFF Istorijos ir propagandos komisijos (komiteto) bendražygiams už informacinę pagalbą, o futbolininkams, treneriams ir jų šeimų nariams, kolekcininkams ir fotografams – už nuotraukas. Būsiu labai dėkingas už gautas pastabas ir nurodytus netikslumus.

Pagarbiai

Gediminas Kalinauskas